

COLUMN

Een grote boodschap voor de bouw

WE WAREN AFGELOPEN weekend te gast bij een oud medewerker en zijn familie in Zwitserland. Ze vierden het 25-jarig bestaan van hun fruitbedrijf met boomkwekerij. Op weg erheen luisterde ik naar een agrarische podcast. Het ging over de stikstofuitdaging waar we voor staan. De spreker wees de luisteraars op iets waar ik me al jaren over verbaas. Is bij kringlooplandbouw wel sprake van een kringloop? Hij sprak over het vergeten lek.

Als we de plantaardige buitenteelt centraal stellen, stellen we ons de vraag wat nodig is om planten te laten groeien. Ik leerde op school dat het om grond, water en lucht ging. Uit de lucht halen planten CO₂ voor de fotosynthese. Met behulp van zonlicht wordt deze omgezet in koolstof en zuurstof. De mineralen worden uit de grond getrokken en met koolstof als bouwstoffen gebruikt.

Door planten of vruchten te oogsten, verdwijnen mine-

ralen en koolstof. Hoe vullen we deze tekorten aan om de grond niet te verarmen? Het vetmesten van mens en dier kennen we al. Bij planten spreken we eerder van bemesten. Naast de mest van dieren en groenbemesters gebruiken we ook kunstmest, wat in feite voor een groot deel is gemaakt van gas van fossiele plantenresten.

Eigenlijk is voor een deel maar sprake van een korte kringloop. Waar gaat het dan mis? Wij mensen poepen en plassen al die gegeten planten en dieren gewoon uit op een toilet. Weg, in het riool. Of naar de zuivering waar het als slib, tenslotte te vervuild, wordt verbrand. Weg, foetsie.

In Zwitserland sprak ik met agrariërs die zowel dieren alsook gewassen hebben. Een gemengd bedrijf dus. Ze doen aan kringlooplandbouw, telen hun eigen veevoer voor dieren en groenten en fruit voor de mens. Ik verwachtte met keuterboeren te spreken, tot ze aangaven

120 hectare aan grond te bewerken. Mijn verhaal over het lek werd ook daar bevestigd. Ze hebben namelijk een tekort aan mest. Ook in Zwitserland werd het vervuilde zuiveringsslib veelal in de (wegen)bouw verwerkt of verbrand. Weg uit de kringloop.

Na een nachtje slapen zag ik een mooie deal. Als boeren worden opgekocht om stikstofruimte te geven aan de bouw, waarom kan de bouw dan niet innoveren zodat we onze mensenmest weer voor de plantenteelt kunnen gebruiken? Of is die te zeer vervuild met zware metalen en medicijnresten? Een modern toilet met sensoren voor scheiding in twee rioolsystemen misschien? We scheiden ons afval toch ook? We zouden al kunnen beginnen met onze wc door te spoelen met opgevangen regenwater.

Mijn kerstboodschap is dan ook: meer aandacht voor onze grote boodschap voor de bouw.